

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ, ΘΡΗΣΚΕΙΑ *και* ΕΚΚΛΗΣΙΑ

G.C. Oosthuizen, Διδάκτορας Θεολογίας

Καθηγητής (Συνταξιούχος), Τμήμα της Θρησκευολογίας

Πανεπιστήμιο του Durban-Westville

Νατάλ, Νότια Αφρική

1977

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ,
ΘΡΗΣΚΕΙΑ *και* ΕΚΚΛΗΣΙΑ

G.C. Oosthuizen, Διδάκτορας Θεολογίας

Καθηγητής (Συνταξιούχος), Τμήμα της Θρησκευολογίας
Πανεπιστήμιο του Durban-Westville
Νατάλ, Νότια Αφρική
1977

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ, ΘΡΗΣΚΕΙΑ και ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ως μελετητής της Θρησκευολογίας, έχω εργαστεί επί σειρά ετών στο πεδίο της συγκριτικής θρησκευολογίας. Είμαι οπαδός της καλβινιστικής εκκλησίας, αλλά ως ακαδημαϊκός που καλείται να δώσει μια αντικειμενική ανάλυση, ανεξάρτητα από τις δικές μου θρησκευτικές πεποιθήσεις, η συνείδησή μου απαιτεί να είμαι αντικειμενικός. Επομένως, όλη η υποκειμενικότητα πρέπει να ελέγχεται από το ευρύτερο γενικό πλαίσιο μέσα στο οποίο κάποιος πρέπει να δράσει. Θα ήταν παραπλανητικό αν κάποιος παρουσίαζε μόνο τα δικά του πρότυπα και, αν κάτω από οποιαδήποτε περίπτωση επιτρέπεται αυτή η προσέγγιση στη θρησκευτική ελευθερία, αυτό θα μπορούσε να ενέχει πολύ μεγάλο κίνδυνο.

Οποιαδήποτε συζήτηση περιστρέφεται γύρω από τις διάφορες ιδέες περί απανταχού παρουσίας και υπερβατικού στις οποίες δίνει έμφαση η Σαηεντολογία, είναι δύσκολο να την καταλάβει κανείς, αν η γνώση των ανατολικών θρησκειών, ειδικά ο Βουδισμός, που λειτουργεί ως θρησκεία στη Νότια Αφρική, είναι ατελής. Υπάρχουν και άλλα στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη, όπως η έγνοια για τη σωματική και την πνευματική επιβίωση και η «Δύναμη της Ζωής» ή το «Υπέρτατο Ον», καθώς και η σημασία αυτής της «δύναμης», η οποία δεν είναι μέρος του φυσικού σύμπαντος, και η σημασία της επικοινωνίας στις ανθρώπινες σχέσεις και ο άνθρωπος ως πνευματικό ον.

Δεν υπάρχει καμία αντίφαση στη δήλωση ότι η Σαηεντολογία είναι «μια εφαρμοσμένη θρησκευτική φιλοσοφία για τη ζωή και ένα σύνολο γνώσης σχετικά με τον Άνθρωπο και τη σχέση του με το Σύμπαν και τους συνανθρώπους του. Ισχυρίζεται ότι ο Άνθρωπος είναι από τη φύση του ένα πνευματικό και αθάνατο ον». Η μελέτη της θρησκείας θα μπορούσε να γίνει από διάφορες οπτικές γωνίες, όπως η ψυχολογία της θρησκείας, η κοινωνιολογία της θρησκείας, η γεωγραφία της θρησκείας, συμπεριλαμβανομένης της οικολογίας και θρησκείας, της ηθικής της θρησκείας, κ.λπ.

Ποια θρησκεία ενδιαφέρεται περισσότερο για τη θρησκευτική πρακτική, αν επιθυμεί να κατανοήσει «το αίνιγμα της ύπαρξης»;». Μήπως ο Χριστιανισμός; Ή μήπως το επιδιώκει αυτό στα όσα λένε οι Γραφές για τον Άνθρωπο και το νόημα της ύπαρξής του; Θα μπορούσε κανείς να εξασκήσει μια θρησκεία χωρίς να θέτει ερωτήματα για την ύπαρξή του. Αυτό δεν είναι και το μεγάλο πρόβλημα με το οποίο πάλεψε ο Σόρεν Κίρκεγκαρντ σε σχέση με την φορμαλιστική εκκλησία της εποχής του;

Όταν αναλύσει κανείς τα έργα της Σαηεντολογίας, δεν έχει καμία αμφιβολία ότι η Σαηεντολογία έχει πολύ σαφή θρησκευτικά χαρακτηριστικά και ότι είναι στην πραγματικότητα θρησκεία. Μερικοί χριστιανοί θεολόγοι έχουν υποστηρίξει ότι ο Χριστιανισμός δεν είναι θρησκεία, αλλά μια πίστη. Πεντηκοστιανές εκκλησίες συχνά δίνουν έμφαση στο ότι αυτό που διακηρύσσουν δεν είναι θρησκεία αλλά ότι συνδέεται με την πίστη στον Ιησού Χριστό μέσα από τον κόσμο του Αγίου Πνεύματος. Αυτό σημαίνει ότι δεν ανήκουν στη χριστιανική θρησκεία. Απορρίπτουν τις «θρησκείες» των καθιερωμένων εκκλησιών, δηλαδή η έμφαση δίνεται στις εξωτερικές τυπολατρικές πράξεις και στην επανάληψη των «πιστεύω».

Παρομοίως, ο Λ. Ρον Χάμπαρντ λέει ότι η Σαηεντολογία δεν είναι θρησκεία με αυτή την έννοια. Εκφράζει ότι η Σαηεντολογία δεν είναι απλώς η επανάληψη μιας τελετουργίας ή η τέλεση ορισμένων πράξεων που αποκαλούνται θρησκευτικές. Σχετίζεται με το άτομο στην υπαρξιακή του κατάσταση και έτσι «προσφέρει ελευθερία και αλήθεια στο άτομο». Η θρησκεία ενός ατόμου θα μπορούσε να είναι παραπλανητική και ψευδής αν δε σχετιζόταν με τα βαθύτερα προβλήματα της ζωής του. Αυτός είναι ένας λόγος (ένας πολύ σημαντικός λόγος) για τον οποίο η Δυτική Ευρώπη έχει απορρίψει τη θρησκεία μιας αποστατικής εκκλησίας, και αυτή η διαδικασία έχει αγγίξει ακόμα και κάποιες από τις πιο συντηρητικές εκκλησίες.

Η Σαηεντολογία ορθά υποστηρίζει ότι έχει επηρεαστεί από διάφορες πηγές. Πολλές θρησκείες έχουν επηρεαστεί κατ' αυτόν τον τρόπο. Ο Ινδουισμός, για παράδειγμα, προήλθε από τις Άριες Βέδες και από τις γηγενείς θρησκείες της Ινδίας. Το Ισλάμ έχει επηρεαστεί από τον Ιουδαϊσμό, τον Χριστιανισμό και τη γηγενή θρησκεία της Νότιας Αραβίας.

Στη Σαηεντολογία υπάρχει μια σημαντική δήλωση: «Το πνεύμα, λοιπόν, δεν είναι ένα πράγμα. Είναι ο δημιουργός των πραγμάτων». Δίνεται συνεπώς ισχυρή έμφαση στη μεταφυσική πλευρά της ζωής. Σύμφωνα με τη Σαηεντολογία, ο άνθρωπος είναι ένα «αθάνατο ον». Η βουδιστική σκέψη, που είναι αποδεκτή από εκατομμύρια ανθρώπους στη Δύση, δεσπόζει στη δήλωση ότι «ο θήταν είναι το άτομο. Είσαι ΕΣΥ μέσα σ' ένα σώμα».

Ο Λ. Ρον Χάμπαρντ έχει μελετήσει πολλές πλευρές της ανθρώπινης ύπαρξης και οι μελέτες του περιλαμβάνουν μια ανάλυση για το τι συμβαίνει στο ανθρώπινο πνεύμα κατά τον θάνατο:

«Μερικά στοιχεία, ωστόσο, είναι ολότελα γνωστά: Το πρώτο απ' αυτά είναι ότι το ίδιο το άτομο είναι ένα πνεύμα που ελέγχει ένα σώμα μέσω μιας διάνοιας. Το δεύτερο απ' αυτά είναι ότι ο θήταν (το πνεύμα) είναι ικανός να δημιουργεί χώρο, ενέργεια, μάζα και χρόνο. Το τρίτο απ' αυτά είναι ότι ο θήταν μπορεί να αποχωρίζεται από το σώμα χωρίς το φαινόμενο του θανάτου και μπορεί να χειρίζεται και να ελέγχει ένα σώμα, ενώ βρίσκεται εντελώς έξω απ' αυτό. Το τέταρτο απ' αυτά είναι ότι ο θήταν δεν επιθυμεί να θυμάται τη ζωή που μόλις έζησε μετά την αποχώρησή του από το σώμα και από τη διάνοια. Το πέμπτο απ' αυτά είναι ότι το άτομο πεθαίνοντας πάντα εξωτερικεύεται. Το έκτο απ' αυτά είναι ότι ένα άτομο, αφού εξωτερικευτεί, επιστρέφει συνήθως σ' έναν πλανήτη και προμηθεύεται, συνήθως, ένα άλλο σώμα του ίδιου τύπου φυλής όπως και πριν».

Παρόμοιες θεωρίες γίνονται αποδεκτές από πολλά θρησκευόμενα άτομα στη Δύση. Στη Σαηεντολογία, ο Λ. Ρον Χάμπαρντ αναπτύσσει μια θεωρία ότι η ζωή αποτελείται από την κατάκτηση του υλικού σύμπαντος από το πνεύμα. Αυτή εκφράζεται ως κατάκτηση του «ΜΕΣΤ» (λέξη που αποτελεί σύνθεση από τα αρχικά γράμματα των αγγλικών λέξεων Ύλη, Ενέργεια, Χώρος και Χρόνος) από το «Θήτα» (που σημαίνει δύναμη ζωής, *ζωτική ορμή*). Ο αγώνας του θήτα με το ΜΕΣΤ δεν είναι κάτι το ασυνήθιστο στον χριστιανισμό. Μόνο οι όροι διαφέρουν. Ο Απόστολος Παύλος έγραψε με σημαίνοντα τρόπο γι' αυτόν τον αγώνα.

Στη Σαηεντολογία δίνεται μεγάλη έμφαση στη σημασία των ανθρώπινων σχέσεων. Ο Λ. Ρον Χάμπαρντ επανειλημμένως τονίζει τη σπουδαιότητα της επικοινωνίας στις ανθρώπινες σχέσεις. Και μέρος της έμφασης που δίνει η Σαηεντολογία στην «ανθρώπινη πλευρά της ζωής» και στις διαπροσωπικές σχέσεις είναι ότι θεωρεί το να *είσαι* πιο σημαντικό από το να *κάνεις*. Η Σαηεντολογία δεν είναι καθόλου απλώς ένας λειτουργικός τομέας σπουδών, αλλά μια θρησκεία που υποστηρίζει τη ζωτική σημασία της κατάστασης ύπαρξης του ανθρώπου.

Η Σαηεντολογία μερικές φορές χαρακτηρίζεται ως απλή λειτουργικότητα, αλλά η σημασία της «μπίνγκνες» διαψεύδει αυτή τη λανθασμένη εκτίμηση. Παρόλο που ο κοινός παρατηρητής μπορεί να νομίζει ότι λίγοι Σαηεντολόγοι έχουν βαθιά γνώση της Σαηεντολογίας ως σύνολο σκέψης, αυτό, στην πραγματικότητα, δεν είναι μια ακριβής παρατήρηση. Και, όπως και να' χει, είναι άραγε υψηλότερο το ποσοστό των χριστιανών που γνωρίζουν το δόγμα της Εκκλησίας ως σύνολο σκέψης; Μήπως στον Χριστιανισμό η έμφαση δε δίνεται κυρίως στην παρακολούθηση

των τελετουργιών της εκκλησίας, στην προσφορά οικονομικής βοήθειας και στη συμμετοχή σε διάφορες δραστηριότητες, παρά στην κατανόηση και τη μελέτη των γραφών, στην προσευχή και την περισυλλογή;

Η Σαηεντολογία διατείνεται ότι είναι θρησκεία. Σύμφωνα με όσα λέει ο Ιδρυτής της, ο Λ. Ρον Χάμπαρντ: «η ίδια η λέξη “θρησκεία” μπορεί να περικλείει την έννοια της ιερής παράδοσης, της σοφίας, της γνώσης των θεών και των ψυχών και των πνευμάτων. Αυτά θα μπορούσαμε να τα ονομάσουμε φιλοσοφία, σε μια αρκετά ελεύθερη απόδοση της λέξης».

«Η Σαηεντολογία μεταφέρει μια παράδοση σοφίας που καταγίνεται με την ψυχή και με τη λύση των μυστηρίων της ζωής».

«Η Σαηεντολογία είναι θρησκεία με την αρχαιότερη και πληρέστερη έννοια της λέξης. Αν κάποιος προσπαθούσε να μετατρέψει τη θρησκεία σε μια θρησκευτική *πρακτική* και μόνο, και όχι σε μια θρησκευτική *σοφία*, θα περιφρονούσε το ίδιο το υπόβαθρο του Χριστιανισμού».

Ο Λ. Ρον Χάμπαρντ εξηγεί το Υπέρτατο Ον, με τον όρο «Όγδοο Δυναμικό», που είναι «η ώθηση προς ύπαρξη ως άπειρο. Αυτό είναι επίσης γνωστό και ως «το Υπέρτατο Ον». Το Όγδοο Δυναμικό, «η ώθηση προς ύπαρξη ως άπειρο», δεν είναι άραγε μια πολύ πιο ισχυρή δήλωση για το Υπέρτατο Ον από τη δήλωση εκείνων στον Χριστιανισμό που αρνούνται την ανάσταση του Ιησού Χριστού, που αρνούνται τη συνέχιση της ύπαρξης του ανθρώπου στη μετά θάνατον ζωή σε οποιαδήποτε μορφή; Αυτοί οι άνθρωποι ανήκουν σε εκκλησίες και μερικοί απ’ αυτούς θεωρούνται επίσης στη Δύση ως εξέχοντες χριστιανοί θεολόγοι. Πρέπει να αντιμετωπίσει κανείς ευθέως τις ιδέες τους και τις εκκλησίες που διαδίδουν ή αποδέχονται τις θεωρίες τους, αν θέλει να κάνει μια συγκριτική μελέτη σχετικά με τις διαφορές μεταξύ της άποψης της Σαηεντολογίας σχετικά με το θείο και της άποψης των άλλων εκκλησιών.

Η Σαηεντολογία υποστηρίζει ότι είναι μία θρησκεία που δεν ανήκει σε συγκεκριμένο θρήσκευμα:

«Η Σαηεντολογία δεν έχει δόγματα ή “πιστεύω”. Οι αρχές της βασίζονται σε αυταπόδεικτες αλήθειες. Η αποδοχή αυτών των αληθειών εναπόκειται πλήρως στην ελεύθερη επιλογή του ατόμου».

Ο Ινδουισμός ισχυρίζεται επίσης ότι περιλαμβάνει όλες τις θρησκείες. Το ίδιο συμβαίνει επίσης και με συγκεκριμένα μεταρρυθμιστικά κινήματα, όπως το κίνημα Κοινωνία Θείας Ζωής και

το κίνημα του Ραμακρίσνα. Αυτό δεν καθιστά τα κινήματα αυτά λιγότερο θρησκευτικά. Γιατί να αναφερθούμε σε μεμονωμένες περιπτώσεις Σαηεντολόγων που αντέδρασαν εναντίον του Χριστιανισμού; Θα μπορούσε κανείς να αναφέρει περιπτώσεις ατόμων που θεωρούνταν ανεκτικοί χριστιανοί, οι οποίοι αντιδρούν σε οποιαδήποτε άλλη μορφή χριστιανικής έκφρασης που διαφέρει από τη δική τους, όπως όταν ένας ρωμαιοκαθολικός παντρεύεται ένα μέλος της αγγλικανικής ή της ολλανδικής μεταρρυθμισμένης εκκλησίας.

Γιατί να παρουσιάσουμε το επιχείρημα ενός προσωπικού Θεού; Ο πανθεϊσμός στον Ινδουισμό δεν πιστεύει σε έναν προσωπικό Θεό. Το ίδιο συμβαίνει και με τον Ντεϊσμό. Ο Βουδισμός ταυτίζει τον εαυτό με τη νιρβάνα, το απόλυτο, που δεν αποτελεί προσωπική οντότητα. Αλλά το Υπέρτατο Ον της Σαηεντολογίας έχει συγκεκριμένα θεϊστικά χαρακτηριστικά.

Γιατί δε θα μπορούσε η Σαηεντολογία να μιλά για ένα άτομο που έχει το θείο μέσα του ή ακόμα και για την «πραγμάτωση του Θεού» – μια λέξη την οποία δε χρησιμοποιεί ποτέ, αλλά για την οποία κατηγορείται ότι την εξασκεί– ενώ στον Ινδουισμό επιτρέπεται να τη χρησιμοποιεί και ενώ αυτή η θρησκεία έχει προτείνει να έχει αγίους «με την πραγμάτωση του Θεού», στη μέση της Νότιας Αφρικής, για παράδειγμα; Η Σαηεντολογία, ωστόσο, είναι προσεκτική ώστε να μη φτάνει στα άκρα της θεϊκής πραγμάτωσης, αλλά αποδέχεται την μεταφυσική πλευρά που ονομάζεται Όγδοο Δυναμικό ως ενεργή στη ζωή ενός ανθρώπινου όντος.

Η λέξη «εκκλησία» στα αρχαία Ελληνικά σημαίνει πολιτική συγκέντρωση. Η λέξη εκκλησία χρησιμοποιείται στη Νότια Αφρική για να περιγράψει την εκκλησία των ναζαριτών η οποία δεν αποδέχεται τον Ιησού Χριστό ως Κύριο και Σωτήρα, τους μάρτυρες του Ιεχωβά, τους μορμόνους, τους θεοσοφιστές και τους ουνιταριανούς. Επομένως, δεν μπορούμε να δεχτούμε έναν περιορισμένο ορισμό της λέξης «εκκλησία». Δεν πρόκειται για κάποιον κατοχυρωμένο όρο.

Αν τα κύρια χαρακτηριστικά της χριστιανικής εκκλησίας είναι η «πνευματική ενότητα» και η «καθολικότητα», γιατί ένας αγγλικανός δε δέχεται άτομα άλλου θρησκευάτος στο τραπέζι της Θείας Κοινωνίας; Ή γιατί η ολλανδική μεταρρυθμισμένη εκκλησία αποκλείει τον ρωμαιοκαθολικό; Όσον αφορά τη χρήση της πειθαρχίας που επιβάλλει η εκκλησία για τη διόρθωση των αμαρτιών, οι λουθηρανοί δεν αναφέρουν ότι αυτό είναι το κύριο χαρακτηριστικό της πραγματικής εκκλησίας. Ούτε οι αγγλικανοί ή οι μεθοδιστές.

Αν σήμερα κυριαρχεί αυτός ο καλβινιστικός ορισμός, τι θα γίνει το 1985, όταν η ρωμαιοκαθολική εκκλησία θα είναι η πιο αντιπροσωπευτική εκκλησία στη Νότια Αφρική, εάν συνεχιστούν οι εξελίξεις που φανερώθηκαν στο διάστημα του 1961–1970;

Στην απογραφή του 1970 φαίνονται τα ακόλουθα: Από τον συνολικό πληθυσμό των 21.402.470 κατοίκων της Δημοκρατίας της Νότιας Αφρικής, 3.329.740 ανήκουν στις τρεις αφρικανικές εκκλησίες, 2.151.840 στην εκκλησία των μεθοδιστών, 1.844.270 στη ρωμαιοκαθολική εκκλησία, 1.676.800 στην εκκλησία της επαρχίας (ένας μικρός αριθμός από αυτούς ανήκει στην εκκλησία της Αγγλίας), 884.000 σε λουθηρανικές εκκλησίες, 454.460 σε πρεσβυτεριανές εκκλησίες, 349.790 στην προτεσταντική εκκλησία, 276.120 σε «αποσχιστικές εκκλησίες από τον προτεσταντισμό» και 2.042.160 σε «άλλες χριστιανικές» ομάδες, πολλές από τις οποίες είναι «αποσχιστικές». Η καθολική εκκλησία έχει αυξηθεί κατά 777.6% ανάμεσα στους Αφρικανούς και περίπου το ίδιο ανάμεσα στους λευκούς το χρονικό διάστημα από το 1961 έως το 1970. Η ολλανδική μεταρρυθμισμένη εκκλησία έχει μειωθεί από το 43% του λευκού πληθυσμού το 1961 στο 39% το 1970.

Με την ιδιότητά μου ως μέλος μιας καλβινιστικής εκκλησίας, αυτοί οι αριθμοί με ενοχλούν, αλλά με την ιδιότητά μου ως ακαδημαϊκός, αυτοί οι αριθμοί δίνουν έμφαση στο γεγονός ότι στη Νότια Αφρική είναι καιρός να σταματήσουμε να έχουμε μια μονόπλευρη άποψη η οποία ερμηνεύεται ως αλαζονεία και η οποία οδηγεί στην αντίδραση. Αυτό είναι ήδη φανερό στις εκκλησίες των μαύρων.

Πάνω σε ποια βάση θα μπορούσαμε να πούμε ότι το χαρακτηριστικό της αγιότητας δεν είναι προφανές στην Εκκλησία της Σαηεντολογίας; Σε αυτό το σημείο θα μπορούσε κανείς να υπεισέλθει σε λεπτομέρειες που θα δείξουν άσχημη εικόνα για κάποιες από τις καθιερωμένες εκκλησίες και για κάποια από τα σώματα πιστών που είναι αποδεκτά ως εκκλησίες.

Γιατί θα έπρεπε η Σαηεντολογία να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις κάποιων ατόμων που περιγράφουν το τι είναι η «αληθινή εκκλησία»; Επειδή χρησιμοποιεί τη λέξη «εκκλησία»; Οι μορμόνοι και άλλα μη χριστιανικά κινήματα, όπως οι ουνιταριανοί χρησιμοποιούν επίσης αυτή τη λέξη. Το ίδιο και οι μάρτυρες του Ιεχωβά και η εκκλησία των ναζαριτών, όπου το όνομα του Ιησού αναφέρεται σπάνια.

Οι κουάκεροι δε χρησιμοποιούν τη Βίβλο ως Γραφή, αλλά μπορούν να διαβάσουν από τη Βίβλο, καθώς και από οποιαδήποτε άλλη γραφή.

Τα κηρύγματα σε πολλές εκκλησίες είναι ηθικής φύσης, σε μερικές αποτελούν ακόμη και μαθήματα οικονομικών, σε άλλες πολιτικής (θα μπορούσε η Σαηεντολογία να κατηγορηθεί ότι κάνει ανατρεπτική, δριμεία πολιτική κριτική στις εκκλησίες της;), σε άλλες αποτελούν μαθήματα σχετικά με τα πρότυπα συμπεριφοράς και με κοινωνικά θέματα. Υπάρχουν πολλές χριστιανικές εκκλησίες που δεν κάνουν καμία νύξη για τη Βίβλο σε πολλά από τα κηρύγματά τους.

Μία από τις κύριες κατηγορίες εναντίον του Πιστεύω της Εκκλησίας της Σαηεντολογίας είναι ότι ο άνθρωπος είναι κατά βάση καλός. Το ίδιο όμως υποστηρίζουν και πολλές Εκκλησίες Πελαγיאισμού στη Δύση.

Η τελετή ονοματοδοσίας της Σαηεντολογίας υπέστη κριτική επειδή δεν είναι μια χριστιανική τελετή βαφτίσματος. Γιατί θα έπρεπε να έχει οποιαδήποτε ομοιότητα με τη χριστιανική εκκλησία; Το ίδιο συμβαίνει και με τους μάρτυρες του Ιεχωβά και με τα 2 εκατομμύρια άτομα της εκκλησίας κιμπάνγκου στο Ζαΐρ, όπου, αντί για βάπτισμα, οι ιερείς τοποθετούν τα χέρια τους στα άτομα που μούνται στη θρησκεία για να λάβουν το άγιο πνεύμα.

Χωρίς τον Χριστό δεν μπορεί να υπάρχει χριστιανική εκκλησία. Αλλά ο όρος «εκκλησία» είναι ένας πολύ ευρύτερος όρος από τη χριστιανική εκκλησία στο πλαίσιο της θρησκείας.

Οι μεθοδιστές λένε ότι ο Άνθρωπος είναι βασικά καλός. Το ίδιο και οι ρεμονστράντες. Το ίδιο και οι αγγλικανοί, και άλλοι.

Η Σαηεντολογία έχει υποστεί κριτική για το γεγονός ότι δεν έχει κάποιον υπερβατικό, απείρωσ σπλαχνικό λυτρωτή. Ως προς αυτό το σημείο, η Σαηεντολογία δε διαφέρει από τους μάρτυρες του Ιεχωβά, τους ουνιταριανούς, τους θεοσοφιστές και άλλους.

Γιατί θα έπρεπε υποχρεωτικά η Σαηεντολογία να αναφέρει τον Ιησού Χριστό ως Σωτήρα από τις αμαρτίες; Η εκκλησία των ναζαριτών κοντά στο Ντέρμπαν δε διακηρύσσει ότι ο Ιησούς Χριστός είναι ο Σωτήρας από τις αμαρτίες, παρ' όλα αυτά είναι αποδεκτή ως εκκλησία. Πολλά από τα νεότερα θρησκευτικά κινήματα, που αναγνωρίζονται ως εκκλησίες, δίνουν έμφαση στη βελτίωση του εαυτού, και εκεί δίνεται έμφαση ακόμα και σε κάποιες εκκλησίες που έχουν εγκαθιδρυθεί εδώ και πολύ καιρό.

Γιατί η Σαηεντολογία θα έπρεπε να μελετά τον «Λόγο του Θεού»; Δεν ισχυρίζεται ότι είναι μια χριστιανική εκκλησία, αλλά δεν έρχεται σε αντίθεση ούτε απορρίπτει τον Χριστιανισμό, όπως συμβαίνει με άλλες θρησκείες που έχουν εγκαθιδρυθεί στη χώρα μας. Ως κίνημα, δεν έχει αντιμετωπίσει τον Χριστιανισμό με ασέβεια.

Η άποψη ότι η αλήθεια, με τη μορφή του Ιησού Χριστού του Σωτήρα, θα απελευθερώσει τον κόσμο είναι μια χριστιανική άποψη την οποία εγώ προσωπικά ασπάζομαι, αλλά κάποιες προοδευτικές εκκλησίες και θεολόγοι δεν την αποδέχονται. Ο Ιησούς Χριστός θεωρείται απλώς ένα παράδειγμα.

Δεν αναστήθηκε ποτέ. Πέθανε και παρέμεινε στον τάφο –παράβαλε τους υπαρξιστές θεολόγους. Γιατί οι Σαηεντολόγοι θα έπρεπε να συμφωνούν με μια συντηρητική θεολογία;

Ο Λ. Ρον Χάμπαρντ έχει κατηγορηθεί ότι προσπαθεί να σφετεριστεί τη θέση του Χριστού, αλλά το σύνολο της κοσμικής φιλοσοφίας έχει σφετεριστεί τη θέση του Χριστού. Το δυτικό κοσμικό κράτος το έχει κάνει. Καταστρέφει οτιδήποτε πνευματικό. Ο Λ. Ρον Χάμπαρντ παρ' όλα αυτά δίνει έμφαση στην πνευματική πλευρά σ' έναν κόσμο που δεν πιστεύει στο πνεύμα, σε έναν κόσμο υλιστικά επιθετικό. Γιατί να κατηγορήσει κανείς τον Λ. Ρον Χάμπαρντ ότι σφετερίζεται τη θέση του Χριστού, όταν υπάρχουν τόσο πολλά στοιχεία αυτού του προβλήματος στις χριστιανικές εκκλησίες;

Πολλές θρησκείες δίνουν έμφαση στη «σοφία» ως βάση για την ελευθερία: ο Βουδισμός, ο Κομφουκιανισμός και τα σοφά λόγια που περιέχονται στην Παλαιά Διαθήκη. Πώς μεταχειρίζεται την αλήθεια ο υπαρξιστής θεολόγος; Όχι ως κάτι το απόλυτο! Και μπορεί κανείς να διαβάσει ελεύθερα τα συγγράμματά τους, να τα διαδώσει και να τα εφαρμόσει στη χώρα μας. Αυτό ισχύει σε τόσο μεγάλο βαθμό που η ίδια η βία έχει μια «πραγματική αξία», εφόσον ο θάνατος του Ιησού Χριστού στον σταυρό υπονοεί την «καθαγιασμένη» βία! Να ακούτε προσεκτικά τι λένε οι άλλες εκκλησίες πριν κατακρίνετε τις εκκλησίες οι οποίες δεν έχουν επιδοθεί ποτέ σε τέτοιου είδους κτηνωδίες. Αυτές οι απόψεις ισχύουν σήμερα σε αξιοσέβαστες εκκλησίες και συγκεντρώσεις των εκκλησιών. Η Σαηεντολογία έχει επιδοθεί σε τέτοιες φαντασιώσεις; Όχι.

Αν παρουσιάσουμε τα λειτουργικά καθήκοντα ενός Εφημέριου της Σαηεντολογίας, μπορεί κανείς να τα συγκρίνει με τα καθήκοντα ενός χριστιανού εφημέριου. Τα καθήκοντα ενός Εφημέριου της Σαηεντολογίας περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

«... Να προσφέρει βοήθεια σε όσους έχουν αδικηθεί και να παρηγορήσει αυτούς που φέρουν βαρύ φορτίο. Ο εφημέριος παρέχει τις υπηρεσίες του, όταν του ζητείται κάτι τέτοιο, και σε τακτική βάση τελεί την κυριακάτικη λειτουργία ή τελεί γάμους, βαπτίσεις ή κηδείες».

Θα ήταν υπερβολικά μεροληπτικό το να πούμε ότι αυτό δεν μπορεί να συγκριθεί με τα καθήκοντα ενός θρησκευτικού λειτουργού.

Μερικοί άνθρωποι θεωρούν ότι τα χαρακτηριστικά που είναι απαραίτητα για όλες τις θρησκείες πρέπει να περιλαμβάνουν αποκάλυψη και ιερές γραφές ως την πηγή γνώσης ενός θείου όντος. Αυτή, ωστόσο, είναι μια μη ακαδημαϊκή άποψη, γιατί σύμφωνα με αυτά τα πρότυπα ούτε ο Βουδισμός είναι θρησκεία: δεν έχει καμία μορφή αποκάλυψης και δεν έχει κάποιο θείο ον. Οι αφρικανικές

θρησκείες δεν περιλαμβάνουν την «αποκάλυψη» με τη χριστιανική έννοια της λέξης και δεν έχουν ιερές γραφές, και το θείο ον είναι δευτερεύον – οι πρόγονοι βρίσκονται στην πρώτη γραμμή. Κι όμως υπάρχουν 4 εκατομμύρια οπαδοί των αφρικανικών αυτών θρησκειών στη Δημοκρατία της Νότιας Αφρικής.

Κάποιοι άλλοι θεωρούν ότι η θρησκεία πρέπει να περιλαμβάνει ένα δόγμα για την αμαρτία, τη λύτρωση και την ανάγκη για τη λύτρωση. Ωστόσο, τα δόγματα της «αμαρτίας» διαφέρουν –σε κάποιες θρησκείες πρόκειται για μια φυλετική έννοια που αφορά την αποκατάσταση των διαταραγμένων κοινωνικών σχέσεων, ενώ σε άλλες συνδέεται με την ενοχή, όπως στον Χριστιανισμό. Επιπλέον, στον Βουδισμό δεν υπάρχει η έννοια της λύτρωσης –μόνο η απορρόφηση στη νιρβάνα– ούτε στον Ινδουισμό –μόνο η απελευθέρωση από τους κύκλους της μετενσάρκωσης και η είσοδος στην κατάσταση της μόξα. Ο Κομφουκιανισμός επικεντρώνεται μόνο στις σωστές κοινωνικές σχέσεις. Μια άλλη άποψη που επικρατεί για τη θρησκεία σε κάποιες περιοχές είναι ότι πρέπει να περιλαμβάνει κάποια μορφή προσευχής ή θυσίας προκειμένου να εκλιπαρεί κανείς για τη χάρη του θείου όντος και να του αποτίνει φόρο τιμής. Αυτό απαντά και πάλι το ερώτημα του τι είναι μια θρησκεία μόνο από τη χριστιανική άποψη. Πολλές θρησκείες δεν έχουν ειδικές προσευχές προς ένα θείο ον. Ακόμα και στον Χριστιανισμό, θεολόγοι, όπως ο γνωστός Ερνστ Φουξ, δεν προσεύχονται στον Θεό, γιατί υποστηρίζουν ότι ο Θεός ξέρει τα πάντα για τις ανάγκες του ανθρώπου. Το μόνο που μπορούν να πουν είναι «ευχαριστώ» για τις ευλογίες που λαμβάνουν. Ένα άλλο χαρακτηριστικό της θρησκείας το οποίο κάποιοι θεωρούν απαραίτητο είναι κάποια μορφή εσχατολογίας ή προσδοκίας να συμβούν κάποια πράγματα. Αυτό αποτελεί επίσης έναν πολύ περιορισμένο όρο για το τι είναι η θρησκεία.

Ακόμα και το να πούμε ότι η Σαηεντολογία είναι μια θρησκεία χωρίς Θεό και χωρίς ευλάβεια προς μια ανώτερη δύναμη είναι μια αμφισβητούμενη δήλωση, καθώς είναι καταφανώς λανθασμένη, όπως προκύπτει απ' όσα έχουν ειπωθεί νωρίτερα σε αυτή την πραγματεία. Η Σαηεντολογία υποστηρίζει, επίσης, ότι δίνει την απάντηση σε ερωτήματα όπως: «Ποιος είμαι;», «Από πού προέρχομαι;», «Τι είναι ο θάνατος;», «Υπάρχει μετά θάνατον ζωή;». Ένα άτομο που μελετά τη Σαηεντολογία, σύντομα γνωρίζει ότι δεν είναι απαραίτητο να πεθάνει για να ανακαλύψει τι είναι το ίδιο ή το πού θα πάει μετά θάνατον, επειδή μπορεί κανείς να τα βιώσει όλα αυτά από μόνος του χωρίς την πειθώ του υπνωτισμού ή της «πίστης». «Για πρώτη φορά στην ιστορία υπάρχει κάτι που, κατά τη διάρκεια αυτής της ζωής, δίνει τις απαντήσεις στα αιώνια ερωτήματα και επιπλέον προσφέρει την αθανασία». Ο Βουδισμός θα πει το ίδιο. Και ο Βουδισμός είναι θρησκεία.

Είναι προφανές ότι η Σαηεντολογία διαφέρει από τον Χριστιανισμό, αλλά αυτό δε σημαίνει ότι δεν είναι θρησκεία ή εκκλησία.

Το ότι διακηρύσσουν την ύπαρξη ενός Υπέρτατου Όντος, αλλά «δεν το λατρεύουν» θα μπορούσε να ειπωθεί για το μεγαλύτερο ποσοστό των ανθρώπων στη Γερμανία και στη Γαλλία που είναι χριστιανοί και πηγαίνουν στην εκκλησία, αλλά που δεν έχουν διαβάσει ποτέ τη Βίβλο και δε λατρεύουν ποτέ τον Θεό.

«Η ώθηση προς το άπειρο», το Όγδοο Δυναμικό, δεν περιορίζεται μόνο στο ανθρώπινο επίπεδο. Μπορεί κανείς να πει ότι η «αμαρτία» στο πλαίσιο της Σαηεντολογίας είναι λανθασμένες σκέψεις, εσφαλμένη διάθεση προς τη ζωή, λανθασμένη διανοητική συγκρότηση. Ο Άνθρωπος θεωρείται ότι είναι κατά βάση καλός για πολλές εκκλησίες, πέρα από την Εκκλησία της Σαηεντολογίας.

Όσον αφορά τα απόλυτα πρότυπα του τι είναι καλό και τι κακό, υπάρχουν διάφορες προσεγγίσεις στη χριστιανική ηθική, είτε συμφωνούμε με αυτές είτε όχι. Πολλές εκκλησίες διαδίδουν μια υπαρξιακή, ακόμα και ανεκτική ηθική, στην οποία δεν υπάρχουν απόλυτα πρότυπα (ή υποθετική ηθική) που γίνονται αποδεκτά. Σε αυτό το σημείο θα μπορούσε κανείς να αναφέρει μια πληθώρα συγγραφέων. Η υποθετική ηθική άνοιξε τον δρόμο για την υπαρξιακή, ανάλογα με τις περιστάσεις ηθική, όπως στην περίπτωση της φιλοσοφίας όπου η κατηγορηματική προσταγή του Εμάνουελ Καντ δεν είναι πλέον σε ισχύ.

Κάποιοι έχουν επικρίνει το Πιστεύω της Σαηεντολογίας λέγοντας ότι πρόκειται περί διακήρυξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και όχι για μια δήλωση πίστης. Αυτή η κριτική είναι επίσης μια τυπική γενίκευση. Χωρίς να ορίζεται η θρησκεία, στη δεύτερη παράγραφο του Πιστεύω της Σαηεντολογίας υπάρχει η δήλωση: «ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν αναφαίρετο δικαίωμα να πρεσβεύουν όποια θρησκεία επιθυμούν, να έχουν όποιες θρησκευτικές συνήθειες επιθυμούν και να τις εξασκούν όπως επιθυμούν». Αυτό το «αναφαίρετο δικαίωμα» τονίζει το δικαίωμα κάθε ανθρώπου στην έκφραση της πίστης του. Στη συνέχεια μπορεί κανείς να διαβάσει: «ότι η μελέτη της διάνοιας και η θεραπεία ασθενειών που έχουν προκληθεί από τη διάνοια δε θα πρέπει να διαχωρίζονται, ως θέματα, από τη θρησκεία και δε θα πρέπει κανείς να κλείνει τα μάτια αν μη θρησκευτικά πεδία ασχολούνται μ' αυτά». Αυτή η σημαντική δήλωση επισημαίνει μια πτυχή του σύγχρονου προσανατολισμένου στη «λογική» πολιτισμού με την επιστήμη και την τεχνολογία, ο οποίος έχει δώσει πολύ λίγη προσοχή στις καθιερωμένες εκκλησίες. Ένα μεγάλο ποσοστό της σύγχρονης ανθρωπότητας υποφέρει από ψυχικές ανικανότητες και οι θρησκείες θα πρέπει να λάβουν σοβαρά υπόψη τους αυτό το φαινόμενο.

Στο Πιστεύω της Σαηεντολογίας αναφέρεται ότι ο Θεός είναι υπεύθυνος για τα δικαιώματα του ανθρώπου. Αυτός είναι ο κριτής. Αν δεν πρόκειται για έναν προσωπικό Θεό για τον Σαηεντολόγο, πώς θα μπορούσε να εκπληρώσει αυτή τη λειτουργία;

Η έμφαση εδώ στο πνεύμα που σώζει ένα άτομο και θεραπεύει το σώμα αναφέρεται στο πνεύμα σε συνδυασμό με το Όγδοο Δυναμικό. Στη Σαηεντολογία, συμβουλεύουν διαρκώς τα άτομα να φτάσουν πέρα από τους δικούς τους περιορισμούς, πράγμα που δεν μπορεί να επιτευχθεί από τον περιορισμένο εαυτό του κάθε ατόμου. Αλλά γιατί να ασκούμε κριτική στη Σαηεντολογία για κάτι το οποίο η υπαρξιακή φιλοσοφία το έχει εισαγάγει σε ορισμένα είδη χριστιανικής θεολογίας και το οποίο τονίζει ότι «ο άνθρωπος, κάνοντας τις δικές του επιλογές, διαμορφώνει τη μοίρα του»;». Για πολλούς υπαρξιστές θεολόγους αυτό το πεπρωμένο δε βρίσκεται μακριά από το «εδώ και τώρα». Ο παράδεισος είναι εδώ και η έσχατη μοίρα του ανθρώπου δεν υπερβαίνει αυτό το τελικό πεδίο. Γι' αυτούς τους υπαρξιστές, το πεπρωμένο του ανθρώπου εδώ είναι τόσο σημαντικό, που, αν περιοριζόταν η ελευθερία της έκφρασης και της ανάπτυξης, θα έπρεπε να χρησιμοποιήσει βίαια μέσα. Το Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών έδωσε στη βία μια «θεολογική βάση» στη σύνοδο που έλαβε χώρα στην Ουψάλα της Σουηδίας το 1968. Υπάρχει κάποια τέτοια απόφαση στα γραπτά της Σαηεντολογίας; Εκείνοι θεωρούν το επίπεδο του εδάφους τόσο σημαντικό, ώστε το άτομο δεν μπορεί να φτάσει πέρα από τον εαυτό του! Ενώ τα πάντα στη Σαηεντολογία υποδεικνύουν το γεγονός ότι ο άνθρωπος πρέπει να ξεπεράσει τα όριά του και να φτάσει πέρα από τον εαυτό του – αυτό αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της έννοιας του θήταν. Δίνεται έμφαση στην αθανασία του ανθρώπου.

Και όσον αφορά τις δωρεές για υπηρεσίες της Σαηεντολογίας: Γιατί ο Λούθηρος αντέδρασε ενάντια στον Τέτσελ; Επειδή έδωσε χρήματα στους φτωχούς; Ή επειδή η εκκλησία τον χρησιμοποίησε για να αποσπάσει χρήματα εκβιαστικά από φτωχούς αγρότες; Και τι συνέβη με τα μεγάλα ποσά που χρειάστηκαν για να βγάλουν τον Τουμπ από την καθαρτήριο; Και πιο κοντά σε εμάς: Τι συμβαίνει με το σύστημα «εισιτηρίου» που χρησιμοποιούν οι ιεραποστολικές εκκλησίες; Αν ένα μέλος δεν πληρώσει τη συνδρομή του στην εκκλησία, τότε δεν μπορεί να λάβει τη θεία κοινωνία.

Μερικές φορές έχει ακουστεί άδικα το επιχείρημα εναντίον της Σαηεντολογίας ότι η βασική προϋπόθεση για τα μέλη της εκκλησίας είναι η πίστη και όχι οι συνδρομές των μελών. Αυτό είναι το ιδανικό σε μερικές εκκλησίες, αλλά ακόμα και σε αυτές δεν ισχύει πάντοτε. Πόσο πλούσιοι φαίνονται κάποιοι λειτουργοί της θρησκείας μπροστά στη φτώχεια του ποιμνίου τους;

Αν εξετάσουμε κατά πόσο εφαρμόστηκε η παραπάνω προϋπόθεση στην ιστορία της εκκλησίας στο πέρασμα των αιώνων, θα δούμε ότι πολλές εκκλησίες απέτυχαν σ' αυτό. Τι θα έλεγε κανείς για τις χρεώσεις που ισχύουν ακόμα και σήμερα για το βάπτισμα, τους γάμους, για τις κηδείες και για τη διεξαγωγή λειτουργιών; Και για τους εξωφρενικούς «μισθούς» κάποιων λειτουργών παρά τη φτώχεια του ποιμνίου τους;

Τι συμβαίνει με τον «εκκλησιαστικό φόρο» στη Γερμανία, για παράδειγμα; Ο καθένας μπορεί να απαλλαγεί από τον φόρο που παρακρατείται από τον μισθό του για την υποστήριξη της εκκλησίας, αλλά, αν το κάνει αυτό, τότε δε θα μπορεί να κάνει γάμο στην εκκλησία, δε θα μπορεί να βαφτίσει το παιδί του στην εκκλησία και δε θα μπορεί να έχει μια εκκλησιαστική ταφή. Μπορεί κανείς να επισημάνει αρκετές εκκλησίες στη χώρα μας και στο εξωτερικό που δίνουν έμφαση στην «επιχειρηματική πλευρά» των δραστηριοτήτων της εκκλησίας περισσότερο από την πνευματική πλευρά.

Αν η Σαηεντολογία επιδιώκει μια αναγνώριση ως εκκλησία απλώς ως θέμα πολιτικής, τι θα έλεγε κανείς για τη θρησκευτική πλευρά αυτού του κινήματος; Ο άνθρωπος δεν ασχολείται με τη θρησκεία από επιλογή, είναι ένας *homo religiosus*, ένα θρησκευτικό ον, όπως είναι ένα κοινωνικό ον. Όσον αφορά τη Σαηεντολογία, οι επικριτές της έχουν αρνηθεί αυτή την ανθρώπινη πλευρά της ύπαρξης και την έχουν οδηγήσει στην ατυχή θέση να πρέπει να αποδείξει τη θρησκευτικότητά της σε όσους την αρνούνται. Γι' αυτό και τονίζει αυτή την πλευρά. Υποθέτει κανείς ότι θα ήταν πιο εύκολο να θεωρηθεί θρησκεία η Σαηεντολογία αν τα μέλη της υποκλίνονταν μπροστά σε μια ιερή αγελάδα ή σε μια θεά μαϊμού ή σε έναν θεό ελέφαντα ή σε ένα φίδι ή έναν βάτραχο. Αν το έκαναν αυτό, θα ήταν πιο εύκολο να κρίνει κανείς κατά πόσον αποτελούν θρησκεία, παρά με το να μιλάνε για τον σύγχρονο άνθρωπο και την έμφαση που δίνει στις σύγχρονες τεχνολογίες και τεχνικές, ανεξάρτητα από το αν αυτές χρησιμοποιούνται σωστά ή λανθασμένα.

Είναι λανθασμένη η άποψη ότι η Σαηεντολογία δεν είναι θρησκεία αλλά απλώς μια φιλοσοφία. Έχει όλα τα χαρακτηριστικά μιας θρησκείας, δηλαδή την αντικειμενική ανάλυση του φαινομένου «θρησκεία». Ωστόσο, δεν είναι χριστιανική εκκλησία και δεν αγωνίζεται να είναι. Είναι μια θρησκευτική κοινότητα και κάθε θρησκευτική κοινότητα μπορεί δικαίως να θεωρείται εκκλησία.

Τι κανόνες επικρατούν στη Δημοκρατία της Νότιας Αφρικής όπου οι μάρτυρες του Ιεχωβά, οι μορμόνοι, οι κουάκεροι, οι ουνιταριανοί και άλλοι εξασκούν την πίστη τους και έχουν λάβει αναγνώριση ως θρησκείες; Το να ζητάμε από την πολιτεία να αποδεχθεί μόνο τον χριστιανικό ορισμό για το τι είναι εκκλησία ή θρησκεία, σημαίνει ότι περιορίζουμε αυτές τις έννοιες σε τόσο μεγάλο βαθμό που θα βλάψει τις ίδιες τις έννοιες της θρησκευτικής ελευθερίας σε αυτή τη χώρα.

Ως μέλος της ολλανδικής μεταρρυθμισμένης εκκλησίας αποδέχομαι τις πεποιθήσεις της ολλανδικής μεταρρυθμισμένης εκκλησίας, αλλά ως ακαδημαϊκός πρέπει να τονίσω ότι αυτό είναι απαράδεκτο ως κανόνας για το κράτος. Αν η Σαηεντολογία δεν είναι ανατρεπτική, αν ενεργεί ως θρησκευτικό σώμα χωρίς να προκαλεί βλάβη σε κανέναν (καθώς μεγάλο μέρος της κριτικής ενάντια στη Σαηεντολογία έχει αποδειχθεί ότι είναι αβάσιμο και η ίδια έχει λάβει αναγνώριση σε

πολλά μέρη του κόσμου και, όπως συμβαίνει σε κάθε εκκλησία, είχε και η ίδια επίσης ανεύθυνα άτομα που ενεργούσαν σε ατομική βάση) θα πρέπει να λάβει αναγνώριση ως θρησκευτικό σώμα και να αντιμετωπίζεται με τον ίδιο τρόπο που αντιμετωπίζεται μια αναγνωρισμένη εκκλησία.

G.C. OOSTHUIZEN

Νότια Αφρική

1977

